

Sør-Odal kommune

NORD-ODAL KOMMUNE

Lokal tiltaksstrategi for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) for perioden 2024 – 2027

Vedtatt:

Nord-Odal kommune	Utvalget for eiendom og samfunn	22.04.2024
Sør-Odal kommune	Utvalget for næring, klima og miljø	30.04.2024

Innhold

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	2
Hvem kan søke SMIL-tilskudd?	4
Målsettinger og tiltak for jordbruket i Odalen	5
Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter	5
Kulturlandskap og biologisk mangfold	5
<i>Gammel kulturmark</i>	5
<i>Biologisk mangfold</i>	6
<i>Bekjempelse av fremmede skadelige arter</i>	6
<i>Pollinatorvennlige tiltak</i>	6
<i>Kulturminner og kulturmiljøer</i>	7
<i>Friluftsliv og tilgjengelighet</i>	8
Forurensningstiltak	8
<i>Utslipp til vann og vassdrag</i>	8
<i>Utslipp til luft</i>	9
Vurdering og prioritering av tiltak	10
Tilskudd	12
Søknadsbehandling	13
Anmodning om utbetaling av innvilget tilskudd	15

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Formålet med tilskudd til Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) er å ivareta natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, jf. Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL-forskrift), § 1. SMIL-midlene skal gå til miljøtiltak utover det som forventes av vanlig jordbruksdrift.

SMIL er en del av det nasjonale miljøprogrammet for jordbruket. Det nasjonale miljøprogrammet har som målsetning å synliggjøre den samlede innsatsen som jordbruket utfører for å styrke miljøarbeidet. Miljøprogrammet er delt i en nasjonal og en regional del. Den regionale delen er ordningen Regionalt miljøprogram (RMP) som skal sette i verk tiltak som er tilpasset hvert enkelt fylke.

RMP ordningen er videreført på lokalt nivå hvor kommunene får tildelt midler til ordningen SMIL. SMIL midlene skal benyttes på tiltak som bidrar til å løse miljøutfordringer som jordbruket i den spesifikke kommunen står ovenfor. Foretakene kan søke om investeringsmidler gjennom SMIL ordningen og årlig vedlikeholds/skjøtsels tilskudd gjennom RMP ordningen for de tiltak dette gjelder.

SMIL er i stor grad en tilskuddsordning som skal ta hensyn til tiltak som faller utenfor andre ordninger, eller stimulerer til tiltak der den privatøkonomiske nytten kan være liten, men samfunnsnyttene stor. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

Bakgrunnen for arbeidet med tiltaksstrategien

Kommunene fikk fra 1.januar 2004 overført vedtaksmyndighet for bruk av de økonomiske virkemidlene innenfor landbruket etter SMIL-forskriften. Formålet med dette var å skape et lokalt landbrukspolitisk engasjement, samt bidra til mer målrettet og effektiv bruk av midlene. Forutsetning var at det skulle utarbeides flerårige lokale strategier basert på nasjonale, regionale og lokale miljøutfordringer og prioriteringer.

Gjeldende regelverk og overordna planer

Disse rammene er lagt til grunn for utforming av tiltaksstrategier og retningslinjer for SMIL i Odalen 2024-2027:

- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket av 4. februar 2004, med sist endring av 1. januar 2021,
- Kommentar til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), Rundskriv 2021/18,
- Rundskriv 2021/29 Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) – saksbehandling,
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Innlandet 2023-2026, Statsforvalter i Innlandet,
- Nasjonalt miljøprogram 2023-2026, rapport nr. 33/2022, Landbruksdirektoratet,
- Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven),
- Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

Virkeområde

Forskriften gjelder for prosjekter/tiltak på landbrukseiendommer jf. jordloven § 12, samt i områder vernet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

Søkere kan være foretak som er berettiget produksjonstilskudd og eiere av landbrukseiendom hvor det foregår tilskuddsberettiget produksjon.

Kommunens tiltaksstrategi for SMIL vil være et grunnlag for Statsforvalterens fordeling av midler til kommunene med grunnlag i kriterier angitt i Regionalt miljøprogram (RMP).

SMIL-tilskudd tildeles til ulike prosjekter ut fra søknad. Søknadene behandles og prioriteres etter kommunal tiltaksstrategi.

Denne strategien definerer prioriteringer av tiltak og tilskuddssatser tilpasset Nord- og Sør-Odals utfordringer innen jordbruk.

Prosess/medvirkning

Tiltaksstrategiene skal sees i sammenheng med kommunenes samlede miljøinnsats på landbruksområdet. Kommunale planer og kartlagte naturverdier i kommunen, samt de prioriteringer og føringer som ligger i nasjonale og regionale miljøprogram er et viktig grunnlag. Det er kommunen som prioriterer søknadene innenfor rammene som fremgår av forskriften, og er vedtaksmyndighet i saker som gjelder tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).

Tiltaksstrategien skal utarbeides i dialog med Statsforvalteren og lokale næringsorganisasjoner i jordbruket lokalt, og ses i sammenheng med fylkets strategier for regionalt miljøprogram. Dette betyr i praksis at strategien er vurdert opp mot fylkets strategi for regionalt miljøprogram, og at lokalt bondelag får komme med sine innspill. Tiltaksstrategien har vært til gjennomlesning hos Statsforvalteren i Innlandet og Odalen Bondelag i februar 2024.

Politisk er tiltaksstrategien behandlet i Utvalget for eiendom og samfunn i Nord-Odal kommune og Utvalget for næring, klima og miljø i Sør-Odal kommune.

Kommunen skal rapportere til Statsforvalteren i Innlandet på følgende punkter:

- Gjenstående midler for året som kan omfordes til andre kommuner – innen 1. oktober
- Behov for ekstra midler – innen 1. oktober
- Behov for midler for kommende år – innen 15. januar

Tidsperiode

Denne tiltaksstrategien bygger på et samarbeid mellom Nord-Odal og Sør-Odal kommune, og vil være gjeldende for perioden 2024 til 2027.

Levende dokument

Dersom det kommer nye statlige føringer, oppdaterte rundskriv eller endring i lov/forskrifter, kan Nord-Odal og Sør-Odal kommune gjøre endringer i retningslinjene på kort varsel. Ved større regelverksendringer vil retningslinjene kunne tas opp til rullering tidligere enn hvert fjerde år.

Hvem kan søke SMIL-tilskudd?

Tilskudd kan gis til foretak som er berettiget produksjonstilskudd og som oppfyller vilkår i forskrift om gjødslingsplanlegging. Både foretak som driver produksjon på eid eller leid areal kan søke. Hvis det søkes på leid jord, må det være gitt tillatelse fra eier av arealene.

Tilskudd kan også gis til en eier av landbrukseiendom som ikke selv driver jorda, dersom det foregår tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon på arealene. Dvs. eiere uten foretaksnummer kan også søke SMIL-tilskudd. Dersom arealene er leid bort må søker kunne dokumentere at kravene til produksjonstilskudd er oppfylte.

Det kan ikke innvilges tilskudd til prosjekt eller tiltak på landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med.

Søknad før oppstart av prosjekt

Kommunen skal motta og behandle søknaden før prosjektet starter.

Søknadsfrist

Kommunene kan selv fastsette søknadsfrist for tilskudd til SMIL-midler. Søknadsfristen er **15.mai**.

Etter søknadsfristen vil alle søknadene bli vurdert opp mot gjeldende regelverk og prioriteringene i tiltaksstrategien. Søknader som mottas etter søknadsfristen vil bli behandlet fortløpende dersom det er midler tilgjengelig.

Målsettinger og tiltak for jordbruket i Odalen

Hovedtemaene følger av rundskriv 2021/18 og Regionalt miljøprogram for jordbruket i Innlandet 2023-2026.

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

For å få til en mer helhetlig og samordnet miljøinnsats, og for å bidra til prosesser som sikrer bredest mulig involvering og forankring i arbeidet med spesielle miljøtiltak, kan det gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. Slike prosjekt involverer ofte mange aktører, og kan være administrativt krevende å få i gang. Det kan derfor være behov for å gi starthjelp.

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter må lede frem til gode og konkrete planer for gjennomføring av kulturlandskaps- og forurensningstiltak i det aktuelle området. Tiltak som er støttet med tilretteleggings- og planleggingsmidler vil seinere selvfølgelig bli prioritert høyt.

Prosjektet kan gå parallelt med søknad og gjennomføring av tiltak etter § 5. Da vil planleggingsprosjektet kunne være med å finansiere den administrative delen ved gjennomføringen av tiltakene etter § 5.

Mål

- Legge forholdene til rette for helhetlige miljøprosjekter over større områder, for eksempel knyttet til et vassdrag eller ei grend.

Tiltak

- Lage en plan for gjennomføring av konkrete tiltak i det aktuelle området.

Vilkår som settes for tilskudd til planleggings- og tilretteleggingstiltak

- Det skal utarbeides årlig rapport om framdriften av prosjektet inkludert plan og organisering.

Kulturlandskap og biologisk mangfold

Et av SMIL-ordningens hovedmål lokalt er å ivareta kulturlandskap og særpreg, med vekt på aktiv og klimavennlig drift, biologisk mangfold og variasjon, historisk dybde og tilgjengelighet for allmennheten. Det kan gis tilskudd til tiltak som ivaretar biologisk mangfold og gammel kulturmark.

Gammel kulturmark

Gammel kulturmark som innmarksbeiter/havnehager/slåttemarker/setervoller har ofte en vegetasjon som inneholder verdifulle planter og kanskje rødlistearter. Gjengroing av gammel kulturmark er en utfordring fordi det blir færre enheter med beitende husdyr. På mange av disse arealene vil dette gi et mindre beitetrykk som på sikt vil føre til at denne arealtypen vil avta. Bevaring av denne arealtypen blir høyt prioritert.

En del beiteområder er kartlagt og klassifisert som spesielt verdifulle både regionalt og nasjonalt. Noen av disse, spesielt skjøtsel av kulturhistoriske områder som gamle setervoller, gis tilskudd gjennom RMP-ordningen. De beitenene som ikke er klassifisert som spesielt verdifulle kan likevel gis tilskudd gjennom SMIL-ordningen

Etablering av beiteareal som ikke kan klassifiseres som gammel kulturmark (for eksempel i skog/utmark) er ikke et SMIL-tiltak. Dersom arealet tidligere har vært beitemark, f.eks. mindre enn 30–40 år siden (jf. eldre flybilder), vil det kunne gis tilskudd til inngjerding. Dette fordi muligheten til

å få etablert og gjenskape et godt beite innen relativt kort tid er til stede. Søknader som gjelder inngjerding av fulldyrka eng til slått og beite gis ikke tilskudd.

Biologisk mangfold

Biologisk mangfold er mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengende mellom disse komponentene.

Tiltakene skal fremme biologisk mangfold gjennom å ivareta planter og dyr i kulturlandskapet og kulturbetinget plante- og dyreliv på gammel kulturmark. Tiltak for å fremme biologisk mangfold i skog og utmark omfattes bare dersom den aktuelle lokaliteten er gammel kulturmark. Dette kan for eksempel være slåtte områder eller seter områder.

Det kan gis tilskudd for å ta vare på truede natur. Istandsetting av de utvalgte naturtypene hule eiker, slåttemark, slåttemyr og naturbeitemark er eksempler på SMIL- tiltak som fremmer biologisk mangfold. Disse vil være avhengig av rydding, slått eller beite for å bli ivaretatt.

Bekjempelse av fremmede skadelige arter

Fjerning av fremmede skadelige arter i jordbrukets kulturlandskap fører til ivaretagelse av stedeodne arter og økt biologisk mangfold.

Pollinatorvennlige tiltak

Det kan gis tilskudd til pollinatorvennlige tiltak. Istandsetting og skjøtsel av kantsoner, slåttemark og naturbeitemark vil bidra til å øke bestander av pollinerende insekter.

Mål

- Artsrik kulturmark blir ivaretatt slik at det biologiske mangfoldet opprettholdes.
- Reduksjon i forekomster av fremmede arter bidrar til økt mangfold av stedeodne planter og dyr.
- Opprettholde leveområder og spredningsveier for planter og dyr i kulturlandskapet.

Tiltak

- Rydding/istandsetting og skjøtsel av gamle beiter og slåtteenger som er ute av bruk gjennom beiting, brenning, slått, styving eller annen form for høsting av gammel kulturmark.
- Etablering av varig vegetasjon for økt omfang av naturlig grønnstruktur, økt trivsel og forbedring av landskapsbildet (landskapsplantinger).
- Etablering av dammer i kulturlandskapet for å opprettholde og utvikle det biologiske mangfoldet.
- Bekjempelse og hindring av spredning av fremmede arter i jordbrukets kulturlandskap. Eksempler på aktuelle fremmede arter er hønsehirse, kjempespringfrø og hagelupiner.
- Restaurering av arealer som er viktige for sårbare fuglearter, pollinerende insekter og artsrik vegetasjon.
- Etablering og tømning av fangdammer på jordbruksareal (ikke årlig vedlikehold) og andre økologiske rensiltak
- Etablering av varig vegetasjon som le for å beskytte jordbruksområder og for å bedre klima for planter og husdyr
- Tilplanting av kantvegetasjon langs bekker og elver for å stabilisere kanter og lignende

Vilkår som settes for tilskudd til kulturlandskapstiltak

- Arealet skal skjøttes (beites/slås) i minst 10 år etter at tilskuddet er utbetalt

- Slått skal foretas på optimalt tidsrom for flora dvs. etter blomstring.
- Tiltaket som f.eks. restaurering og nygraving av dammer for biologisk mangfold skal planlegges i samråd med Norsk Ornitologisk Forening avdeling Hedmark - Våtmarksgruppa eller annen planlegger med kompetanse på området.
- Ved tilskudd til bekjempelse av fremmede arter settes det som vilkår om oppfølging i minimum tre sammenhengende år.
- Fangdammer må være tilfredsstillende utformet og etablert ut fra faglige retningslinjer.
- Tiltak i vassdrag vil kreve søknad/avklaring om tiltak hos andre etater (f.eks. fylkeskommune, Statsforvalteren, NVE, samt plan- og bygningsetaten).
- I forbindelse med tilskudd til istandsetting av gammel kulturmark/beite skal området vedlikeholdes med tilstrekkelig beitetrykk i minst ti år. Dersom tiltakshaver avslutter sitt dyrehold eller av andre grunner ikke skal benytte området som beite selv i løpet av denne perioden, må det fremlegges leiekontrakt for arealet eller på annen måte sannsynliggjøre overfor landbrukskontoret at området skal beites.

Kulturminner og kulturmiljøer

Kulturminner er alle fysiske spor (alle bygninger på gårdstun og i inn- og utmark, gamle veifar, geil, bakkemurer, steingjerder m.m.) etter menneskelig virksomhet. Kulturmiljø er områder (gårdstun, seteranlegg, naustmiljø) med kulturminner som inngår i en større helhet eller sammenheng.

Det kan gis tilskudd til kulturminner og kulturmiljøer gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting etter kulturminnefaglige retningslinjer. Det gis ikke tilskudd til freda bygninger. SMIL-tilskuddet gis til å dekke de antikvariske merkostnadene ved bevaringen.

SMIL-ordningen har begrensede midler og det er derfor viktig at det er de kulturminnene med høyest verdi for samfunnet generelt som blir prioritert. Det kan være aktuelt å gi tilskudd til kun deler av et prosjekt. Ved innvilgelse av tilskudd legges det vekt på at tiltaket skal være godt synlig og/eller tilgjengelig for allmennheten.

På generelt grunnlag vil det ikke kunne gis støtte til bolighus. Men dersom huset har en helt spesiell tidstypisk arkitektur, eller er klassifisert som spesielt interessant/verneverdig av antikvariske myndigheter, vil tilskudd kunne bli vurdert. Stabbur og låver vil normalt ikke bli prioritert. Bygninger eller bygningstyper som trekkes fram som viktige i kulturminneplan for kommunene kan prioriteres.

Ved vurdering og prioritering av tiltak som berører verneverdige bygninger spesielt, søkes det faglig bistand hos fylkeskommunen.

Mål

- Ivareta kulturminner og kulturmiljø som er synlige i kulturlandskapet.

Tiltak

- Bevare bygningstyper fra «det gamle jordbruket» som ikke lenger har noen funksjon i dagens drift.

Vilkår som settes for tilskudd til kulturminner og kulturmiljø

- Tiltaket (eks. restaurering, skjøtsel eller istandsetting av verneverdige bygninger, kulturminner og kulturmiljøer) skal planlegges i samråd med og godkjennes av lokal/regional kulturminneforvaltning.

- Istandsetting/vedlikehold av kulturminner skal skje etter de prinsipper kulturminneforvaltningen legger til grunn. Dette er bl.a.:
  - å bevare mest mulig av bygningens opprinnelige bygningselementer og foreta så lite forandringer som mulig
  - reparasjoner framfor hel utskifting
  - husets utseende må forbli mest mulig uforandret
  - bruke tradisjonelle, stedegne materialer, håndverksteknikker og farger

Friluftsliv og tilgjengelighet

Det kan gis tilskudd til tiltak som tilrettelegger for større tilgjengelighet og opplevelser i landskapet, og som holder verdifulle områder åpne. Tilskuddet kan gis for å bedre allmennhetens tilgang til jordbrukslandskapet. Aktuelle tiltak kan være knyttet til etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder og sikre tilgjengelighet til kulturminner og kulturmiljøer for allmennheten. Andre aktuelle tiltak er merking av ferdselsårer og utarbeidelse av enkel informasjon.

Bedre adkomst og tilgjengeligheten til kulturlandskapet hvor kulturminner og kulturmiljøer blir fremhevet gjennom rydding og merking av gamle ferdselsårer/stier i jordbrukslandskapet.

Mål

Øke muligheten for rekreasjon og friluftsliv i jordbrukets kulturlandskap gjennom å legge til rette for ferdsel til fots og opplevelser og forenklet adkomst til utmark.

Tiltak

- Tilskudd til etablering, utbedring, rydding, vedlikehold av råk og ferdselsveier.
- Tilskudd til merking av råk og ferdselsveier og utarbeidelse av enkel informasjon.

Vilkår som settes for tilskudd til tilgjengelighet og opplevelseskvalitet

- Stien skal være åpen for allmenn ferdsel.
- Råk og ferdselsveier blir åpne for allmenheten, det skal ikke sperres med gjerder
- Man skal være varsom og unngå vesentlige negative effekter på natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap.
- Det må foreligge tillatelse fra alle berørte grunneiere.

Forurensningstiltak

Avrenning av partikler og plantenæringsstoffer fra jordbrukerarealer utgjør en stor del av forurensning til vann og vassdrag. Jordpartikler, organiske stoffer, ammoniakk, nitrogen, fosfor og rester av plantevernmidler, fører til dårligere vannkvalitet.

Det kan gis SMIL-tilskudd til gjennomføring av tiltak som bidrar til å redusere forurensning, eller risiko for forurensning, fra jordbruket. Ved tiltak i vannløp må det utvises særlig varsomhet og ved tvil om tiltaket kan gjennomføres i henhold til vannressursloven § 8 må kommune, statsforvalter eller NVE kontaktes.

Utslipp til vann og vassdrag

Klimaendringer stiller større krav til håndtering av overflatevann som kan medføre utilsiktede problemer og belastning på hydrotekniske anlegg i jordbruket. Negative effekter av økte og mer intense nedbørsepisoder kan reduseres ved å oppdimensjonere rør, dempe flom eller forsinke overflatevann. Hensikten med slike tiltak er å redusere risikoen for erosjon og avrenning av

næringsstoffer og å bremse opp vannet for å unngå høy flomtopp nedstrøms. Denne type tiltak faller utenfor vanlig jordbruksdrift og er dermed tilskuddsberettiget.

Tiltakene kan gjennomføres på jordbruksareal og/eller i vannløp. Ordinære avløp fra dreneringssystemer kommer ikke inn under ordningen, da det kan søkes om midler til dette gjennom egen tilskuddsordning for «Drenering av jordbruksjord».

Utslipp til luft

Metan, ammoniakk og lystgass er de viktigste drivhusgassene i landbruket som kommer fra husdyr- og mineralgjødsel. I tråd med nasjonale og kommunale mål om å redusere utslipp av klimagasser, er det naturlig at utslipp fra gjødsellager reduseres til et minimum.

Et viktig tiltak mot lokal luftforurensing er bedre lagring og håndtering av husdyrgjødsel ved å bygge tak over eksisterende gjødsellager. Mange typer dekke kan også utvide lagerkapasiteten gjennom å lede nedbør vekk fra lageret. Tilleggseffekt av dette tiltaket er bedre lagringskapasitet og høyere konsentrasjon av næringsstoffer i gjødsel. Med bedre lagerkapasitet for husdyrgjødsel kan spredetidspunktet bedre tilpasses til rett tid i vekstsesongen. Dette vil bidra til mindre avrenning til vann.

Ved vurdering av søknader må det i særlig grad skilles mellom vanlig jordbruksdrift og hva som kan betraktes som spesielle miljøtiltak. For enkelte foretak kan tiltaket være ledd i å innfri minstekrav til lagerkapasitet, noe som faller inn under vanlig jordbruksdrift, jf. SMIL-forskriften § 1, og som i så fall kan tale imot SMIL-tilskudd. Gjødselkapasitet på minimum åtte måneder er et krav jf. § 8 i gjødselvereforskriften. Utvidelse av gjødsellager for å oppnå inntil 12 måneders lagerkapasitet kan være et aktuelt tiltak.

Det er fram i dag ikke behandlet noen søknad om tilskudd til dette formålet i verken Nord- eller Sør-Odal. I den nye gjødselvereforskriften er det varslet et påbud om dekke over utvendige gjødsellager. Man kan derimot se for seg en større pågang på denne type tiltak hvis/når et eventuelt påbud kommer.

Mål

- Godt vannmiljø i jordbrukspåvirkede vannforekomster
- Redusert areal som er utsatt for erosjon og avrenning av næringsstoffer
- Bedre luftkvalitet i jordbrukslandskapet
- Redusert utslipp av klimagasser fra jordbruket
- Optimal utnyttelse av næringsstoffer
- Redusert helse- og miljørisikoen ved bruk av plantevernmidler i jordbruket

Tiltak

- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg
- Gjenåpning av eksisterende lukket bekk eller avløp bidrar til større selvrensende effekt i vannet og kan ha også betydning for pollinerende insekter, biologisk mangfold og landskapshensyn
- Erosjonssikring av elve- og bekkekanter (for eksempel steinsetting av utsatte partier), flomdempende tiltak med mer
- Varig omlegging fra drift med åpen åker til planteproduksjon på erosjonsutsatt areal. De mest aktuelle tiltakene er tilrettelegging for beiting av husdyr og husdyrproduksjon, og det kan gis støtte til omleggingskostnader, som rydding og gjerding. Tilskudd til tilsåing vil ikke bli prioritert.

- Samle opp avrenningsvann eller redusere forurensningen fra veksthus m.m.
- Redusere eller hindre avrenning fra husdyrgjødsel i utekveer og samleplasser for beitedyr, avrenning fra rundballer og utvendige tallehauger. Det bør imidlertid være tiltak med tilknytning til eksisterende driftsbygning/driftsopplegg og ikke ved oppstart eller nyetablering.
- Etablering av biobedd ved påfyllingsplasser og lignende for å redusere tap av plantevernmidler
- Det kan gis engangstilskudd til etablering av dekke over eksisterende gjødsellager.
- Andre aktuelle tiltak som reduserer eller hindrer utslipp til vann og luft.

Vilkår som settes for tilskudd til forurensningstiltak

- Tiltaket må ikke komme i konflikt med verdifulle biotoper eller kulturminner.
- Tiltaket må være i samsvar med de krav som er gitt i gjeldende lover, forskrifter, tekniske retningslinjer og standarder.
- Tiltak i vassdrag vil kreve søknad/avklaring om tiltak hos andre etater (f.eks. fylkeskommune, Statsforvalteren, NVE, samt plan- og bygningsetaten).
- Hydroteknisk anlegg må være tilstrekkelig dimensjonert og utformet for å kunne ta unna store nedbørsmengder på kort tid. Rørdimensjonen må være minimum 150 mm.
- Ved graving av åpne avløp må det gjennomføres nødvendige sikrings- og forebyggingstiltak.
- Gjenåpnede bekker skal føres tilbake til sitt opprinnelige løp.
- Tilskudd til flomdempende tiltak gis kun på eller i tilknytning til jordbruksarealet.
- Dekke over eksisterende gjødsellager må være av varig karakter tilpasset det aktuelle lageret.

Vurdering og prioritering av tiltak

Det vil kunne være ulike måter å prioritere mellom de omsøkte tiltakene. Dette kan gjøres både ved å innvilge visse typer tiltak framfor andre, men også ved å justere tilskuddsandelen høyere for spesielt ønskete tiltak.

Etter søknadsfristen vil alle søknadene bli vurdert opp mot gjeldende regelverk og prioriteringer i tiltaksstrategien. Søknader som mottas etter søknadsfristen vil bli behandlet fortløpende dersom det er midler tilgjengelig.

Søkere som tidligere ikke har fått midler kan prioriteres foran de som har fått støtte tidligere. Tilleggssøknader prioriteres kun i helt spesielle tilfeller. Søknad om ekstrabevilgning til tiltak som blir dyrere enn planlagt, prioriteres ikke. SMIL-prosjekter som ikke er ferdigstilt skal avsluttes før evt. ny søknad kan fremmes.

Av hensyn til planlegging og prioritering for bruk av midlene, gis det ikke tilskudd til prosjekt/tiltak som allerede er påbegynt eller utført. Det skal ikke gis tilskudd til innkjøp/leasing av maskiner eller annet løst teknisk utstyr.

I tilfelle der det kommer inn søknader som alle gjelder nevnte lokale målsetninger og tiltak, og der det samlede omsøkte tilskuddsbeløpet overstiger tilskuddsrammen, må det gjøres prioriteringer mellom de ulike søknader.

Ved prioritering av tiltak må det tas hensyn til behov for tiltak og forventet effekt. Føringer for å få en god målretting av miljøinnsats i forhold til behov er blant annet gitt i nasjonalt miljøprogram, regionale vannforvaltningsplaner, regionalt miljøprogram og kommunale tiltaksstrategier.

Ved mange søknader, og begrensede midler vil kommunen kunne innvilge søknader som har lavere prioritet for å kunne ivareta en helhetlig forvaltning av ordningen.

Generelle prioriteringer for SMIL tilskudd:

1. Prosjekt med størst næringspotensial og som ivaretar miljøet prioriteres høyest.
2. SMIL - søknader som i ettertid kan gi RMP- tilskudd (regionalt miljøprogram) til årlig drift/skjøtsel prioriteres.
3. Søknader fra foretak som søker produksjonstilskudd prioriteres før søknader fra eiere av landbrukseiendom som leier bort jorda.
4. Fellestiltak, dugnadsbaserte tiltak eller tiltak som kommer allmenheten til gode prioriteres foran enkelttiltak.
5. Søknader mottatt innen søknadsfrist.

Tematiske prioriterte tiltak i jordbruket i Odalen i perioden 2024-2027:

1. Tiltak som reduserer faren for forurensing av vann og vassdrag (hydrotekniske tiltak)
2. Tiltak mot utslipp til luft (bygningstekniske miljøtiltak)
3. Bekjempelse av fremmede skadelige arter
4. Tiltak for å fremme biologisk mangfold
5. Tiltak for å ivareta og synliggjøre kulturminner og kulturmiljøer i kulturlandskapet
6. Pollinatorvennlige tiltak
7. Friluftsliv og tilgjengelighet
8. Tiltak som ivaretar gammel kulturmark
9. Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Tilskudd

Tiltak som bidrar til måloppnåelsen i forhold til det som er intensjonen med SMIL- midlene og som er i tråd med vilkårene i forskriften, vil kunne støttes med midler. Dette kan innebære at tiltak som ikke er nevnt her, men som er relevante vil kunne gis tilskudd.

Til alle tiltak kan det gis engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag som vurderes i hver enkel sak i henhold til gjeldende forskrifter og rundskriv. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold og planleggings- og tilretteleggingsprosjekt, kan det gis tilskudd med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag. Det er likevel ønskelig at det også for slike prosjekter er medvirkning fra andre kilder, for eksempel i form av egeninnsats eller delfinansiering fra andre interessenter eller samarbeidsparter.

Til bygninger kan det gis tilskudd til utvendig renovering (tak, kledning, vindu, svillstokker og lignende). Tilskuddssatsene vurderes ut fra miljøeffekt og området kulturlandskapsverdier.

For enkelte tiltak kan det være aktuelt å yte tilskudd for å sikre årlig skjøtsel. Eksempler på dette er skjøtsel for å ivareta biologisk mangfold, spesielt verdifulle og verneverdige kulturlandskap, eller skjøtsel for å sikre god etablering av nye plantinger av tre og busker (miljøplantinger). Tilskudd til slike årlige tiltak må gis som et engangstilsagn og utbetales årlig etter hvert som arbeidet gjennomføres. Det kan ikke gis tilsagn om tilskudd til årlige skjøtselstiltak ut over en periode på inntil tre år. Dersom skjøtselen skal videreføres utover de tre årene, må det søkes for en ny periode.

Grunnlaget for tilskudd er kostnadsoverslaget for det planlagte tiltaket som inkluderer alle kostnader med gjennomføring av tiltaket, dvs. materialkostnader, arbeidskostnader og kostnader med utarbeiding av nødvendige planer. Når det gjelder ev. tilleggssøknader, står kommunen fritt i forhold til tilskuddssats.

Faste satser

Det er en målsetting for forvaltningen at ulike søkere skal få tildelt det samme tilskuddsbeløpet for utføring av tilsvarende arbeidsmengde. På samme måte er det en målsetting å forenkle arbeidet både for søkeren og forvaltningen. I noen tilfeller blir derfor kostnadsoverslaget korrigert etter faste satser under behandlingen av søknader.

Når det gjelder egeninnsats, er dette de veiledende satsene kommunene bruker:

Type arbeid	Satser
Person i arbeid/manuelt arbeid	350 kr/time
Person med motorsag/ryddesag	500 kr/time
Person + traktor	750 kr/time
Person + gravemaskin under 8 tonn	850 kr/time
Fører + gravemaskin over 8 tonn	900 kr/time
Fører + krattknuser	1200 kr/time

Disse satsene kan brukes ved oppsett av kostnadsoverslag. For arbeid/maskiner vil det ikke godkjennes høyere kostnader enn disse satsene.

Utlysning av midlene

Utlysning av midlene vil skje gjennom kommunens hjemmeside og gjennom årlig informasjonsbrev til alle som søker produksjonstilskudd i Nord- og Sør-Odal.

Søknadsbehandling

Søknadsskjema med nødvendig dokumentasjon

Søknadsskjemaet er utarbeidet av Landbruksdirektoratet og skal sendes inn digitalt, med innlogging via ID-porten/Altinn.

Søknadsskjemaet inneholder felter som systematisk fylles ut, og søknaden skal som et minimum inneholde:

- Beskrivelse av tiltaket med forventede resultater:
  - Hva som skal gjøres
  - Beskrivelse og bilder av området og tilstanden til arealet/bygningen før tiltaket settes i gang
  - Omfanget og formålet med tiltaket
  - Hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer, osv.)
  - Hvem som skal utføre tiltaket
  - Begrunne hvordan miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, og /eller redusere forurensningen
- Kart som viser beliggenhet der tiltaket skal gjennomføres
- Plantegning og skisser der det er aktuelt
- Uttalelser fra fagfolk der det er aktuelt
- Skjøtselsplaner og tilstandsregistreringer der det er aktuelt
- Kostnadsoverslag
  - Hydrotekniske tiltak – fra entreprenør
  - Bygninger – fra bygningskyndig
- Finansieringsplan
  - Med opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak
- Fremdriftsplan med oppstartsdato og når tiltaket er forventet å være ferdigstilt.

Merverdiavgift

Søker skal oppgi om kostnadene til innkjøpte varer og tjenester er inklusiv eller eksklusiv mva. Søker skal oppgi beløp ekskl. mva. dersom det er fradragsrett for inngående mva. for tiltaket. Dette gjelder virksomheter som er registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Øvrige virksomheter kan oppgi beløp inkl. mva.

Andre dokumentasjon til søknaden

Søker må kunne dokumentere at det foreligger gjødslingsplan, eller fritak fra kravet om gjødslingsplan, og plantevernjournal. Det er ønskelig at dette vedlegges søknaden.

Dersom søker ikke er eier av landbrukseiendommen, skal det foreligge skriftlig samtykke fra landbrukseiendommens eier om at tiltaket kan gjennomføres. Dersom søknaden gjelder fellestiltak, skal en deltaker stå som ansvarlig søker og sende inn søknaden på vegne av alle deltakerne, basert på skriftlig fullmakt.

Krav til søknaden

Alle tiltak det søkes tilskudd for, skal befares i forbindelse med søknadsbehandlingen. Dersom kommunen finner det nødvendig kan andre med fagkompetanse delta på slik befaring, og gi en uttalelse. I forbindelse med kulturlandskapstiltak som omhandler tilskudd til restaurering av bygninger, skal noen med antikvarisk kompetanse delta på befaring og gi uttalelse på søknaden.

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren, Landbruksdirektoratet eller Riksrevisjonen finner nødvendig for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene. Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

Innvilgning av tilskudd innebærer ikke at tiltaket er godkjent i forhold til annet regelverk. Det er derfor viktig at søker, før gjennomføring av tiltaket, gjør seg kjent med aktuelle bestemmelser i lover og forskrifter. Dette kan for eksempel være i tilknytning til plan- og bygningsloven, kulturminneloven, vannressursloven og naturmangfoldloven. Kommunen kan sette de vilkår som er nødvendig for måloppnåelsen i hver enkelt sak. Det er ellers aktuelt å sette krav til arbeidsutførelse og vedlikehold.

Arbeidsfrist

Frist for gjennomføring av tiltaket er tre år fra tilskuddet ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist. Arbeidsfristen kan utsettes etter søknad, inntil ett år om gangen og inntil to år totalt, slik at maksimal arbeidsfrist blir 5 år fra datoen tilskuddet ble innvilget, jf. SMIL-forskriften § 3 femte ledd. Søknad om forlenget arbeidsfrist skal inneholde hvor lang utsettelse det søkes om, begrunnelse for søknaden og om arbeidet er påbegynt, evt. hvor langt det er kommet. Det kan søkes om utsettelse av arbeidsfrist innen opprinnelig frist.

Prosjekt som ikke er ferdig gjennomført innen siste frist, vil få inndradd gjenstående tilskudd. Disse midlene vil fordeles andre prosjekt. Arbeidsfrist og frist for sluttrapportering er den samme.

Vilkår

Ved eget arbeid blir det stilt krav om at det føres timeliste over manuelt arbeid og arbeid med maskiner. Timelistene vedlegges sluttrapporten.

Tiltaket må ikke komme i konflikt med verdifulle biotoper eller kulturminner, og det må være i samsvar med de krav som er gitt i gjeldende lover, forskrifter, tekniske retningslinjer og standarder.

Hjemmelen til å stille vilkår ved innvilgning av tilskudd, framgår av forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 3.5. ledd. Lokale vilkår vil bli spesifisert i vedtaksbrevet søker mottar hvis tilskudd blir innvilget.

Klagefrist

Vedtak om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er et enkeltvedtak, og klagefristen er derfor 3 uker fra vedtak er kommet frem til partene jf. forvaltningslovens § 29.

Anmodning om utbetaling av innvilget tilskudd

Når prosjektet eller tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev. Landbruksdirektoratets rapporteringsskjema skal legges ved utbetalingsanmodningen og denne skal sammen med sluttrapport sendes skriftlig til kommunen via Altinn.

Sluttrapporten må inneholde en beskrivelse av tiltaket og hvordan det er gjennomført. Det skal også vedlegges regnskap med kvitteringer for utgifter, og opplysninger om eventuell medfinansiering fra andre kilder. Sluttregnskap skal settes opp i samsvar med godkjent kostnadsoverslag. Det skal føres timelister for eget arbeid.

Dersom kostnadene blir lavere enn forutsatt kan tilskuddsbeløpet justeres. Ved vesentlig høyere kostnad enn kostnadsoverslaget kan man søke om tilleggstilskudd.

Det er også ønskelig at det vedlegges bilder som viser arbeid underveis samt sluttresultatet. I de fleste tilfeller ønsker kommunen å befare tiltaket før sluttutbetaling foretas.

Deler av tilskuddet kan utbetales som forskudd etter anmodning om delutbetaling med vedlagt rapporteringsskjema utarbeidet av Landbruksdirektoratet. I dette tilfelle skal minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent av kommunen.